

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ;

Τα Σχολεία Συμπαράστασης είναι σχολεία που αναγνωρίζουν ότι η σοβαρή ασθένεια, η φροντίδα, ο θάνατος, η απώλεια και το πένθος αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της ζωής στο σχολείο. Στα σχολεία αυτά δίνεται προσοχή σε ανάλογες εμπειρίες μέσα από μία ποικιλία δραστηριοτήτων αποσκοπώντας στην αλλαγή των στάσεων και την αύξηση της γνώσης και των ικανοτήτων στα παιδιά και στο προσωπικό του σχολείου, ώστε να είναι καλύτερα προετοιμασμένοι να στηρίζουν τον εαυτό τους και τους άλλους σε δύσκολες περιόδους.

ΓΙΑΤΙ ΧΡΕΙΑΖΟΜΑΣΤΕ ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ;

- Μέχρι την ηλικία των 10, περισσότερο από τα μισά παιδιά έχουν βιώσει πένθος.
- Περίπου 1 στους 5 εφήβους φροντίζουν ένα μέλος της οικογένειας που ασθενεί.
- Αυτές οι εμπειρίες μπορεί να έχουν αντίκτυπο στο ευ ζην του παιδιού, συμπεριλαμβανομένης της ικανότητάς του να παρακολουθεί και να συμμετέχει στα μαθήματα.
- Ο θάνατος και η απώλεια είναι θέματα τα οποία δύσκολα βρίσκουν θέση στις καθημερινές μας κοινωνικές συναναστροφές.
- Τα παιδιά, συνήθως, αποκλείονται από ό,τι σχετίζεται με τον θάνατο ή παραπληροφορούνται, εμποδίζοντας την προετοιμασία τους για ανάλογες καταστάσεις.
- Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί δεν έχουν τύχει εκπαίδευσης ώστε να μιλούν για τη σοβαρή ασθένεια, την παροχή φροντίδας, τον θάνατο και το πένθος.
- Η ενημέρωση για ανάλογα θέματα βελτιώνει την ψυχική ανθεκτικότητα του ανθρώπου, όταν αυτός έρθει αντιμέτωπος με τον θάνατο και το πένθος.
- Τα σχολεία διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην εκπαίδευση και προετοιμασία των παιδιών για τη ζωή, μια ζωή που οφείλει να αναγνωρίζει τον θάνατο και το πένθος.

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ

1. **Λάβετε υπόψη τη συνολική σχολική εμπειρία:** Σκεφτείτε δραστηριότητες στο πλαίσιο της ευημερίας του προσωπικού και των μαθητών, του αναλυτικού προγράμματος, των πολιτικών και των διαδικασιών, του φυσικού χώρου, του πολιτισμικού περιβάλλοντος, της κατάρτισης και της ευρύτερης κοινότητας. Η προσέγγιση αυτή διευρύνει το εύρος των διαθέσιμων δραστηριοτήτων και είναι πιο πιθανό να οδηγήσει σε ουσιαστική αλλαγή με διάρκεια.
2. **Μπορεί να μην θέλουν να συμμετέχουν όλα τα μέλη του προσωπικού:** Κάθε άνθρωπος έχει τη δική του προσωπική ιστορία πένθους και μπορεί να μην αισθάνεται έτοιμος ή να μη θέλει να λάβει μέρος στις δράσεις. Σεβαστείτε το.
3. **Να είστε προσεκτικοί:** Το πένθος επηρεάζει διαφορετικά το κάθε παιδί και ενώ οι περισσότεροι τα καταφέρνουν χωρίς τη βοήθεια ειδικού, να είστε σε εγρήγορη για να εντοπίσετε εκδηλώσεις παρατεταμένου ή περιπελεγμένου πένθους.
4. **Μιλήστε με όσους έχουν επηρεαστεί από τον θάνατο:** Αναγνωρίστε τι συνέβη και δώστε χώρο στους ανθρώπους, ώστε να εκφράσουν το πώς επιθυμούν να διατηρηθεί και να τιμηθεί, μέσα στο σχολείο, η μνήμη αυτού που πέθανε, σύμφωνα με το προσωπικό του υπόβαθρο και το κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο.
5. **Αποφύγετε ευφημισμούς:** Να είστε σταθεροί στις εξηγήσεις πώς ο θάνατος είναι οριστικός και αυτός που πέθανε δε θα γυρίσει πίσω. Διαφορετικά, τα παιδιά ίσως υιοθετήσουν μία αλλιώτικη οπτική για τον θάνατο ως πραγματικότητα. Για παράδειγμα, δε λέμε "Η γιαγιά είναι σε ταξίδι".
6. **Παραμείνετε σε επαφή:** Εάν κάποιος απουσιάζει επειδή ασθενεί, φροντίζει κάποιον ή πενθεί, επικοινωνήστε μαζί του και υποστηρίξτε τον. Μήπως θα ήθελε να ενημερώσετε τους συναδέλφους ή τους μαθητές του; Μπορείτε να οργανώσετε μία συνάντηση για την επιστροφή του στο σχολείο, ώστε να συζητήσετε για τις προκλήσεις που πιθανόν να υπάρξουν όταν επιστρέψει, καθώς και τις διευκολύνσεις που μπορούν να γίνουν. Συζητήστε με την ομάδα και καθοδηγήστε τους για το πώς να ανταποκριθούν κατάλληλα όταν έρθει η μέρα της επιστροφής του στην εργασία.
7. **Δώστε προσοχή:** Οι ιδιαίτερες μέρες, όπως θρησκευτικές γιορτές, φεστιβάλ, γενέθλια, μέρες της μητέρας και του πατέρα ή αποφοιτήσεις μπορεί να πυροδοτήσουν ένα πιο έντονο αίσθημα απώλειας μετά τον θάνατο κάποιου. Να είστε προσεκτικοί σε αυτές τις περιστάσεις.

ΣΧΟΛΕΙΑ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ

Ένας πρακτικός οδηγός

ΓΙΑ ΟΣΟΥΣ ΕΠΙΘΥΜΟΥΝ ΝΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΟΥΝ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ
ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗ ΣΟΒΑΡΗ
ΑΣΘΕΝΕΙΑ, ΤΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ, ΤΟΝ
ΘΑΝΑΤΟ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΝΘΟΣ ΣΤΗΝ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΚΑΙ ΤΗ
ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.

COMPASSIONATE
COMMUNITIES
CENTRE OF EXPERTISE

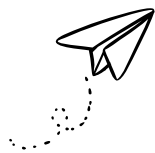
Αυτός ο οδηγός δημιουργήθηκε σε συνεργασία με το European Learning Network Compassionate Schools.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ;

Πρώτα βήματα...

Η δημιουργία σχολείων στα οποία η σοβαρή ασθένεια, η φροντίδα, ο θάνατος, η περίοδος πριν τον θάνατο, η απώλεια και το πένθος είναι φυσιολογικά και συζητούνται, όπως άλλα θέματα, δεν είναι κάτι που μπορεί να επιτευχθεί εν μία νυκτί. Ωστόσο, υπάρχουν βήματα που μπορεί να ακολουθήσει κάποιο σχολείο, ώστε να αναπτυχθεί το κατάλληλο περιβάλλον ενός Σχολείου Συμπράστασης.

1. Συζητήστε με τη Διεύθυνση του σχολείου και εξηγήστε τους λόγους για τους οποίους πιστεύετε πως είναι σημαντικά τα Σχολεία Συμπράστασης. Ζητήστε την υποστήριξη και την καθοδήγησή τους.
2. Υπάρχουν άλλοι εκπαιδευτικοί, προσωπικό του σχολείου ή μαθητές που θέλουν να ενσωματωθούν στην ομάδα; Θαυμάσια! Ας εμπλακούν στην ανάπτυξη του σχεδιασμού των δράσεων.
3. Αναγνωρίστε προηγούμενες εμπειρίες απώλειας του σχολείου. Τι έκανε σωστά το σχολείο; Τι θα μπορούσε να βελτιωθεί; Ρωτήστε τη γνώμη των εμπλεκομένων.
4. Τι συμβαίνει τώρα στο σχολείο; Χρησιμοποιήστε το ως σημείο αναφοράς ώστε να δουλέψετε ανάλογα.
5. Αναζητήστε συνεργάτες που μπορούν να βοηθήσουν: έναν οίκο ευγηρίας, έναν καλλιτέχνη που δουλεύει με τα παιδιά γύρω από τον θάνατο, μία υπηρεσία στήριξης για το πένθος, η οποία θα προσφέρει εκπαίδευση ή συμβουλές, εάν αισθάνεστε αβέβαιοι.
6. Συνδυάστε ευκαιρίες μάθησης με το υπάρχον αναλυτικό πρόγραμμα.
7. Ξεκινήστε. Δεν πειράζει αν οι δράσεις δεν είναι τέλειες. Απλώς, ξεκινήστε, βελτιώστε και χτίστε από το σημείο που βρίσκεστε.

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΔΡΑΣΕΩΝ!

Δεν υπάρχουν όρια ή κανόνες που ορίζουν το πώς θα έπρεπε να είναι οι δράσεις. Εάν οι δράσεις αλλάζουν τη στάση των ανθρώπων, αυξάνουν την ευαισθητοποίηση, εξελίσσουν τη γνώση, χτίζουν δεξιότητες ή βελτιώνουν τις εμπειρίες, τότε είστε στο σωστό μονοπάτι!

Οι δράσεις μπορούν να οργανώνονται κάθε στιγμή και δεν θα πρέπει να γίνονται μόνο όταν συμβαίνει ένας θάνατος ή στις συγκεκριμένες μέρες που τιμούμε τη μνήμη των νεκρών.

Οι δράσεις μπορούν να απευθύνονται σε μαθητές, στο προσωπικό ή στην ευρύτερη σχολική κοινότητα. Μπορούν να σχετίζονται με τη μάθηση (π.χ. αναλυτικό πρόγραμμα), τις πολιτικές, το περιβάλλον (π.χ. σχολικές εγκαταστάσεις, πόροι) ή με την τοπική κοινότητα.

Ξεκινήστε με κάτι μικρό. Μην έχετε υπερβολικές προσδοκίες. Ψάξτε για συνεργάτες που μπορούν να βοηθήσουν. Συνδέστε τις δράσεις με το αναλυτικό πρόγραμμα του σχολείου. Χτίστε πάνω σε ήδη υπάρχουσες πολιτικές και πρακτικές για το ευ ζην.

Κάντε μία δράση και αξιολογήστε την. Προσαρμόστε, συνεχίστε και επεκταθείτε από αυτό το σημείο.

Κοιτάξτε μερικές ιδέες στην επόμενη σελίδα και δείτε τι σας εμπνέει!

**ΠΡΟΣΚΑΛΕΣΤΕ
ΕΝΑΝ ΕΙΔΙΚΟ**
Οργανώστε μία διάλεξη/εργαστήριο για την επιμόρφωση εκπαιδευτικών πάνω στη σοβαρή ασθένεια, τον θάνατο, την απώλεια και το πένθος στα παιδιά.

**ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΤΕ
ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ**
Αφήστε τα παιδιά να ζωγραφίσουν κάποιον ή κάτι που έχασαν και τους λείπει. Συζητήστε για στις εμπειρίες τους.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ
Συγκεντρώστε βιβλία που διευκολύνουν τις συζητήσεις για τον θάνατο και το πένθος. Επικοινωνήστε με την τοπική βιβλιοθήκη, καθώς ίσως να έχουν ήδη ή να θέλουν να προμηθευτούν σχετικά βιβλία.

**ΔΙΔΑΞΤΕ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ
ΩΣ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ
ΖΩΗΣ**
Όλοι μας αντικρίζουμε την απώλεια κάποια στιγμή στη ζωή μας. Ο θάνατος είναι μέρος της ζωής και χρειάζεται να το αναγνωρίζουμε.

ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΔΡΑΣΕΙΣ

**ΕΠΙΣΚΕΦΘΕΙΤΕ
ΕΝΑΝ ΟΙΚΟ
ΕΥΓΗΡΙΑΣ**
Προετοιμάστε ερωτήσεις για συζήτηση μεταξύ των ηλικιωμένων και των παιδιών. Η επαφή μεταξύ ανθρώπων με διαφορετικές εμπειρίες απώλειας μπορεί να οδηγήσει σε ενδιαφέρουσες συζητήσεις!

**ΕΝΤΟΠΙΣΤΕ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ**
Βεβαιωθείτε ότι γνωρίζετε ποιιοι οργανισμοί στήριξης είναι διαθέσιμοι. Θα μπορούσαν να έρθουν στο σχολείο να μιλήσουν για τα θέματα πάνω στα οποία εργάζονται.

**ΑΝΑΠΤΥΞΤΕ ΣΧΟΛΙΚΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ**
Αναπτύξτε μία πολιτική η οποία να φανερώνει τη μακρόπνοη δέσμευση του σχολείου.

**ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΤΕ ΕΝΑ
ΕΓΓΡΑΦΟ**
Τι θα κάνετε σε μία επείγουσα κατάσταση; Αν, για παράδειγμα, πεθάνει ένα παιδί, πώς θα επικοινωνήσετε το γεγονός με τα παιδιά και τους γονείς; Θα στείλει το σχολείο μία κάρτα συλληπητηρίων στην οικογένεια; Η προετοιμασία του σχολείου για ανάλογες καταστάσεις, δίνει μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση σε όλους όταν συμβεί κάτι.

**ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΤΕ
ΕΝΑΝ ΧΩΡΟ ΓΙΑ
ΠΕΝΘΟΣ ΚΑΙ
ΑΝΑΜΝΗΣΗ**
Εμπλέξτε τους μαθητές στον σχεδιασμό και τη δημιουργία ενός χώρου όπου μπορεί κάποιος να πενθεί και να θυμάται τους ανθρώπους που πέθαναν.